

Briefing parlamentar DCAF

Asigurarea integrității în domeniul apărării

De ce este corupția în domeniul apărării o temă importantă pentru membrii Parlamentului?

De ce este sectorul apărării vulnerabil la corupție?

Ce ar trebui să știe un membru al Parlamentului despre categoriile de cheltuieli din domeniul apărării?

Riscuri de corupție în managementul personalului

Riscuri de corupție în operațiuni și mentenanță

Riscuri de corupție în achizițiile din domeniul apărării

Riscuri de corupție în derularea acordurilor offset

Riscurile de corupție într-un proces de conversie

Cine are un rol în asigurarea integrității?

Care sunt normele internaționale și cele mai bune practici pentru asigurarea integrității în apărare?

Ce resurse independente sunt disponibile în procesul de gestionare a bugetului în apărare?

De ce este corupția în domeniul apărării o temă importantă pentru membrii Parlamentului?

În cele mai multe țări cetățenii tind să aibă încredere în forțele armate. Sondajele de opinie indică faptul că Armata este una dintre cele mai respectate instituții în societate, bucurându-se de mai multă încredere decât mass-media, sectorul privat, partidele politice sau Parlamentul și depășită doar de organizațiile religioase și cele non-guvernamentale. Totuși, diferite studii clasează sectorul apărării printre cele mai corupte zone ale activității guvernamentale, alături de industriile extractive și marile proiecte de infrastructură (a se vedea de exemplu Transparency International, “Barometrul global al corupției 2010”).

Eforturile de a construi și menține integritatea în instituțiile militare sunt importante pentru membrii Parlamentului din orice țară pentru mai multe motive.

Caseta 1. Definiție și concepte

Integritate înseamnă a-ți îndeplini responsabilitățile în mod onest și complet. Un proces este integru dacă funcționează așa cum este destinat și se încadrează în sistemul mai larg din care face parte. O organizație este integră dacă activitățile sale sunt conduse cu responsabilitate și competență, fără nicio direcționare a resurselor către scopuri private, necinstite. Integritatea este de regulă măsurată prin audituri și sondaje.

Corupția este abuzul unui individ investit cu încredere în scopul câștigului privat. Corupția în domeniul apărării poate avea multiple forme, incluzând foloase necuvenite, mita, contracte necompetitive, manipularea soldelor, gestionarea defectuoasă a bugetului, folosirea resurselor militare în scopul generării de profituri extrabugetare.

Conflictul de interese apare atunci când un oficial are interese private sau personale care îl determină să le pună pe acestea înaintea datoriei sale de serviciu. Unele țări definesc conflictul de interese ca avantaje prezente sau viitoare pe care un oficial le poate câștiga dintr-un contract de aprovizionare în derularea, de exemplu, când persoana oficială începe să lucreze pentru, sau obține alt beneficiu de la un furnizor din domeniul apărării pe durata unei perioade după ce a încetat să lucreze pentru guvern.

Teoria comportamentului rațional în cadrul infraționalității economice face posibilă examinarea corupției ca rezultat al unor alegeri raționale făcute de indivizi, după ce vor fi evaluat potențialele câștiguri personale obținute din încălcarea legii, în ciuda probabilității de a se teme, convingerii și severității pedepsei pe care ar putea-o primi. Potrivit acestei abordări, există doi factori care descurajează corupția: “povara morală” determinată de cultura și etica individuală și “pedeapsa previzibilă” determinată de legislație.

DCAF
a centre for security,
development and
the rule of law

Acest briefing parlamentar oferă practicienilor o scurtă introducere în principalele concepte, strategii și bune practici în scopul asigurării integrității în cadrul gestionării riscurilor de corupție în instituțiile militare.

În primul rând, corupția în sectorul apărării extorchează un preț ridicat din alte sectoare ale vieții publice. Dislocă fonduri din bugetul național, împiedicând investirea lor în educație, sănătate, inovație și dezvoltare.

În al doilea rând, subminează capacitatea de apărare națională, reducând eficacitatea operațională a armatei. Aceasta afectează siguranța militarilor, antrenamentul și condițiile de luptă, având un efect negativ important asupra moralului trupelor. Un sector al apărării corupt poate să contribuie masiv la creșterea infraționalității în economia și sistemul politic al unei țări, devenind astfel o amenințare la adresa securității în sine. Lipsa integrității în sectorul apărării permite crimei organizate, grupurilor teroriste, serviciilor de informații străine și intereselor obscure din domeniul afacerilor să obțină informații de interes național, know-how, materiale periculoase și tehnologie militară.

Corupția sectorului de apărare subminează de asemenea încrederea cetățenilor în Stat. Aceasta conduce la pierderea stimei, știrbind în cele din urmă prestigiul și capacitatea de apărare a unei națiuni.

Caseta 2. Urmările scandalurilor de corupție din domeniul apărării în Bulgaria

Respectul public pentru forțele armate în Bulgaria a fost întinat de scandaluri de corupție repetate. În 2009 au fost anchetați lideri marcanți din domeniul apărării, ajungându-se până la formularea unor acuzații de abuz de putere și corupție. Presiunea publică rezultată în urma acestor revelații a determinat reduceri dramatice în bugetul apărării și un colaps al prestigiului și moralului trupelor. Totuși, măsurile de reformă întreprinse ca răspuns la această situație au transformat rapid sectorul de apărare și de securitate bulgar, țara fiind acum o națiune fruntașă în cadrul Fondului de asigurare a integrității NATO.

Asigurarea integrității și reducerea corupției sunt două fațete ale aceleiași monede. Punerea accentului pe integritate este totuși o abordare mai pozitivă și mai pro-activă.

De ce este sectorul apărării vulnerabil la corupție?

În multe țări instituțiile de apărare reprezintă cel mai mare angajator al statului, iar forțele armate sunt partea centrală a unui sistem care cuprinde separat structuri de educație, sănătate, instituții cu rol în justiție și o infrastructură logistică și administrativă semnificativă.

Bugetul destinat apărării se numără printre cele mai mari componente ale cheltuielilor publice. Procentul alocat din bugetul național variază între 2-3% în Austria, Belgia și Ungaria și 4-5% în Franța, Germania și Grecia, ajungând până la 16-18% în Rusia, India și S.U.A. Cheltuielile alocate apărării reprezintă adesea un procent important nu doar din bugetul unei țări, ci și din Produsul Intern Brut, situându-se între 1% în Japonia la 4.5% în S.U.A. și Rusia, ajungând chiar până la 9% în Arabia Saudită.

Tabel 1: Cheltuielile în apărare ca procent din PIB

Tara	Cheltuieli militare (2013)
Albania	1.5%
Bosnia-Herțegovina	1.4%
Bulgaria	1.5%
Croația	1.7%
Macedonia, FRI	1.4%
Moldova	0.3%
Munteșnegru	1.9%
România	1.3%
Serbia	2.2%
Slovenia	1.2%

Sursa: Banca Mondială, <http://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS>

Câștigul potențial rezultat dintr-un act de corupție depinde de mai mulți factori:

- volumul de resurse aflat sub controlul persoanei oficiale în cauză,
- puterea discreționară pe care persoana respectivă o are la dispoziție,
- nivelul de transparență și control la care sectorul apărării este expus.

În sectorul de apărare, acești factori se combină între ei într-o manieră care sporește potențialul câștig rezultat dintr-un act de corupție: resurse substanțiale plus circumstanțe cum ar fi nevoia de “secretizare”, “urgența” sau “interesul național” pot să limiteze procesul de luare a deciziilor la un cerc restrâns și să – i reducă drastic transparența și posibilitatea de control.

Secretizarea în scopul “protejării intereselor de securitate națională” este primul și cel mai mare inamic al transparenței în domeniul apărării. Adesea împiedică orice posibilitate de realizare a unei verificări externe temeinice. În cadrul aprovizionării din domeniul apărării, poate să limiteze numărul potențialilor participanți la licitații (sau chiar să conducă la o singură sursă de aprovizionare) împiedicând astfel competiția și pregătind terenul pentru stabilirea prețului și manipularea contractului de către furnizori.

Urgența în îndeplinirea unor necesități operaționale sau de altă natură specifică domeniului apărării permite simplificarea procedurilor sau chiar suspendarea unor reguli – evitându-se astfel cerințele de deschidere și competitivitate ale licitațiilor. Nevoia de a satisface necesități “urgente”, în special când se îmbină cu caracterul secret, face loc unor decizii netransparente și arbitrare, permițând furnizorilor să exagereze costurile.

Sloganele populiste pot să acopere și ele practici de corupție. Îndemnul de a “cumpăra național” produse și servicii din “grijă pentru oameni și locurile de muncă ale acestora” sunt adesea utilizate pentru a justifica contracte netransparente și necompetitive, ceea ce duce la plata unor avantaje sub multiple forme. Astfel, se poate ajunge la cumpărarea de produse sau servicii de calitate inferioară, procurate cu un cost mai mare. În plus, politicile care favorizează furnizorii naționali fac dificilă atragerea investițiilor străine directe și a noilor tehnologii, ceea ce înseamnă mai puțini competitori și un teren mai propice corupției.

Ce ar trebui să știe un membru al Parlamentului despre categoriile de cheltuieli din domeniul apărării?

Cheltuielile din apărare se împart de obicei în 4 categorii:

- managementul personalului
- operațiuni și mentenanță
- aprovizionare și construcție
- cercetare și dezvoltare (C&D)

Fiecare dintre aceste categorii are propriul său set de riscuri și provocări în fața eforturilor de combatere a corupției.

Costurile cu personalul reprezintă de departe cea mai mare parte din cheltuielile din apărare în țările sud-est europene. Aceasta îl face prin urmare o zonă cheie în eforturile de asigurare a integrității.

Tabel 2: Împărțirea cheltuielilor din bugetele apărării în Europa de SE			
Albania (2011)		Bosnia-Herțegovina (2010)	
Personal:	68.33%	Personal:	79.32%
Operații:	17.16%	Operații:	19.29%
Achiziții:	14.51%	Achiziții:	1.39%
Bulgaria (2010)		Croația (2011)	
Personal:	53.86%	Personal:	62.82%
Operații:	27.86%	Operații:	20.12%
Achiziții:	18.20%	Achiziții:	17.06%
C & D:	0.08%		
Macedonia, FRI (2010)		Moldova (2010)	
Personal:	70.52%	Personal:	74.61%
Operații:	18.58%	Operații:	24.41%
Achiziții:	10.90%	Achiziții:	0.10%
Munteșnegru (2010)		România (2011)	
Personal:	69.99%	Personal:	71.06%
Operații:	23.52%	Operații:	15.63%
Achiziții:	6.48%	Achiziții:	13.14%
		C & D:	0.16%
Serbia (2011)		Slovenia (2011)	
Personal:	71.76%	Personal:	8.15%
Operații:	22.10%	Operații:	1.45%
Achiziții:	6.08%	Achiziții:	10.18%
C & D:	0.06%	C & D:	0.20%

Surse: Raportul Națiunilor Unite privind cheltuielile din apărare (<https://milex.un.org/>)

Riscuri de corupție în managementul personalului

Corupția în sistemul de gestionare a personalului poate lua forma extorsunii, furtului, mitei sau propagării rețelelor care favorizează practici corupte. Poate fi ocazionată de orice decizie privind personalul care nu urmează o aplicare strictă a regulilor sau politicilor. Exemplele pot include:

- scheme de evitare a recrutării (implicând rețele de oficiali corupți, doctori și instructori de la centrele de recrutare)
- acceptarea nemeritată în programele de pregătire a ofițerilor
- promoții și numiri nejustificate în funcție
- tratament preferențial în deciziile de numire în funcții în străinătate (de exemplu programe de pregătire sau participare la misiuni de menținere a păcii)
- avantaje nejustificate în distribuirea plăților și beneficiilor (indemnizații pentru locuință, hrană, asistență medicală, un-iforme, timp liber)

Asigurarea transparenței în gestionarea personalului este complicată de mai mulți factori. Dacă recrutarea și numirile în funcții sunt răspândite la nivelul întregului sistem, raportarea se face ierarhic, prin lanțul de comandă. Diviziunea operațională între unitățile operative și personalul central, în combinație cu normele nescrise și tradițiile centrale ale culturii militare descurajează puternic denunțurile. Aceasta face din informarea colectivă judicioasă o sarcină dificilă.

Ce poate să facă un membru al Parlamentului în privința gestionării personalului?

- să asigure un cadru clar care să guverneze statutul legal al forțelor armate, condițiile de recrutare, educație și dezvoltare a carierei, respect pentru drepturile umane și condițiile de lucru
- numirile în funcțiile de comandă să fie aprobate sau avizate în mod formal de Parlament
- să pună întrebări și să solicite rapoarte Ministerului Apărării în legătură cu politica privind personalul și modul de implementare a acesteia
- să ceară informații, și să se consulte cu biroul Avocatului Poporului în privința plângerilor primite din cadrul forțelor armate referitoare la abuzuri, acte discriminatorii sau gestionare defectuoasă a personalului
- să ia în considerare crearea unei instituții specializate dedicate apărării drepturilor forțelor armate, cum este Comisarul Militar Parlamentar în Germania și Bosnia & Herțegovina.

Riscuri de corupție în operațiuni și mentenanță

Operațiunile și mentenanța consumă, în medie, 20% din cheltuielile de apărare ale unei țări. Aceasta acoperă antrenamentele forțelor pe timp de pace, pregătirea lor pentru desfășurarea operațională, derularea unor exerciții comune și misiuni internaționale de menținere a păcii.

Deciziile privind **participarea la operațiuni de pace** tind să fie luate într-un termen scurt. Adesea, procedurile de achiziții conexe sunt simplificate, evitându-se procesele competitive. Considerațiile privind costurile sunt frecvent depășite de necesitățile de interoperabilitate și preocuparea pentru siguranța militarilor. Deseori, personalul este selecționat în vederea desfășurării pe baza unor proceduri neclare și lipsite de transparență.

Remunerația pentru misiuni internaționale este de câteva ori mai mare decât un salariu obișnuit. Aceasta poate conduce la lobbying, mită sau trafic de influență în instituția militară, în perioada în care soldații și ofițerii încearcă să-și asigure un post în străinătate. În cazul misiunilor de menținere a păcii, unii experți recomandă să fie desfășurate unități organizate în mod permanent în locul contingentelor adunate pentru o misiune specifică, deoarece asemenea unități ar avea nevoie de minimum de echipament suplimentar și pregătire în vederea îndeplinirii cerințelor misiunii.

Operațiunile de apărare se bazează din ce în ce mai mult pe sectorul privat în trei principale moduri:

1. **Externalizare**, când activitățile organizaționale sunt contractate de vânzători sau furnizori care se specializează în aceste activități.
2. **Privatizare**, când proprietăți, echipamente și clădiri ale guvernului sunt vândute sectorului privat.
3. **Parteneriat public-privat (PPP)** când sectorul privat investește în proiecte sau operațiuni din domeniul apărării, împărțind resursele, experiența, riscurile și beneficiile în cadrul unei întreprinderi comune/joint venture cu un partener de stat.

Aceste aranjamente oferă oportunități considerabile de a spori eficiența forțelor armate. Totuși, în lipsa unei conduceri cu o deontologie solidă, a instituțiilor și a controlului, pot să deschidă calea unor acte ilegale cum este mita. Aceasta se poate produce în cadrul activităților legale de lobby ale companiilor private, menite să încurajeze procesele politice și birocratice să aleagă acele resurse care favorizează interese private în detrimentul organizației din domeniul apărării.

Caseta 3: Semnale de avertizare asupra actelor de corupție în privatizări

- Parlamentarul este supus unor influențe din zona sectorului privat, adesea pe fondul unor legi inadecvate privind finanțarea campaniilor electorale;
- Transparența scăzută în administrația publică – acces public inadecvat la informațiile privind strategia de privatizare, adoptarea politicilor și procesul de luare a deciziilor;
- Lipsa mecanismelor, și a controalelor privind responsabilitatea politicianilor, și a oficialilor implicați în programe de privatizare;
- Absența unor sancțiuni de ordin penal, civil sau disciplinar împotriva politicianilor și a oficialilor care au fost implicați sau suspecționați de comportamente corupte, sau care se află într-o evidentă poziție de conflict de interese;
- Lipsa posibilității oferite angajaților și cetățenilor de a depune plângeri, în mod confidențial sau anonim, contra oficialilor sau actelor de corupție;
- Absența obligativității de a dezvălui public bunurile sau veniturile și potențialele conflicte de interese ale unor politicieni și oficiali implicați în deciziile luate în cadrul privatizării;
- Mass-media precară, subordonată interesului politic.

Utilizarea contractorilor – în particular, dezvoltarea companiilor militare private – în desfășurarea operațională, menținerea păcii și campanii de stabilizare, ridică de asemenea o preocupare în acest context. Deseori se constată o lipsă de transparență în tratarea ofertelor, făcându-se loc favoritismului, însușirii nелеgite, nepotismului, mitei și corupției.

În prezent nu există un sistem internațional pentru evaluarea, înregistrarea sau licențele acordate contractorilor privați sau pentru definirea și susținerea unor standarde profesionale de performanță. Totuși, câțiva pași au fost făcuți în direcția elaborării unui asemenea sistem. *Documentul de la Montreux privind companiile militare și de securitate private* din 2008 aduce în premieră o definiție relativă la aplicarea legii internaționale în cadrul activităților companiilor militare și de securitate private.

Codul internațional de conduită pentru furnizorii de servicii de securitate privată este o inițiativă ce alătură/implică actori din multiple zone, având scopul de a stabili standarde internaționale pentru industria de securitate privată ce operează în medii complexe și totodată de a ameliora responsabilitatea și controlul acestor companii.

Ce poate face un membru al Parlamentului în privința operațiunilor și mentenanței?

- să se asigure că există proceduri de lucru disponibile privind problemele din sfera corupției pentru ambele situații, pe timp de pace precum și în perioadă de conflict
- să încurajeze Ministerul Apărării să elaboreze reguli și mecanisme de supraveghere la nivel de execuție
- să identifice toate potențialele probleme de corupție și să se asigure că tuturor membrilor instituției de apărare li se aduc la cunoștință normele de comportament acceptabil în astfel de situații
- să revizuiască toate procesele de achiziții destinate operațiunilor de menținere a păcii sau situațiilor de urgență pentru a putea preveni folosirea abuzivă a acelor circumstanțe pentru a comite acte de corupție
- să monitorizeze practicile de control cu privire la veniturile obținute din vânzarea bunurilor în surplus și a proprietăților – ce organizație intră în posesia veniturilor și în ce scop pot fi utilizate?

Riscuri de corupție în achizițiile din sectorul apărării

Achizițiile din sectorul apărării se referă la două procese distincte:

1. Dobândirea de noi capacități de apărare prin introducerea unui sistem de armament mai avansat;
2. Menținerea capacităților existente prin asigurarea pieselor de schimb, combustibilului, serviciilor logistice etc.

Achizițiile în apărare sunt un proces foarte vulnerabil la corupție din mai multe motive. Date fiind dimensiunile mari ale instituției, chiar și procurarea unor produse simple (cum ar fi hrana, combustibilul, uniforme) implică sume de bani importante. Când este vorba despre procurarea unor tehnologii av-

nsate și specializate, numărul furnizorilor potențiali tinde să fie limitat. Mai mult, considerațiile privind securitatea națională pot să restrângă opțiunile alternative de procurare, conferind puteri prea mari furnizorilor, în sensul influențării negocierilor și contractelor. Este de asemenea dificil să se stabilească legătura între nevoile din sectorul apărării și achiziții deoarece statisticile referitoare la costuri sunt greu de obținut, incomplete sau inexistente.

Corupția în achizițiile din domeniul apărării pornește fie de la un ofertant (care plătește în mod ilegal o sumă pentru a influența rezultatul, adică mită) sau un oficial (care solicită efectuarea unei plăți ca să influențeze rezultatul, adică extorsiune. Pentru reducerea corupției în achizițiile din sectorul apărării, inițiativele tinzând să amelioreze integritatea procesului trebuie să trateze maniera de acțiune a organizațiilor participante, comportamentul indivizilor implicați și procesul de luare a deciziilor.

1. Integritatea organizațiilor participante

Este important să se urmărească asigurarea integrității de ambele părți ale contractului de achiziții – atât în sensul cererii, cât și în cel al ofertei. Pe partea cererii, în cadrul Ministerului Apărării și instituției militare, delimitarea clară a competențelor este esențială – în special cu privire la autoritatea investită cu atributul luării deciziei și la responsabilitățile de control.

Caseta 4. Asigurarea integrității în organizațiile participante

Pactele de integritate în apărare

În anii 1990 Transparency International a elaborat Pactul de Integritate ca un instrument pe care guvernele îl pot utiliza în combaterea corupției în faza licitației și încheierii contractului în achiziții. Pactul de integritate este un contract ce-i obligă pe competitori și cumpărători să-și ia o serie de angajamente în vederea unei anumite achiziții. Mai mult decât atât, le interzice oficialilor guvernamentali și rudelor apropiate să lucreze la firmele care participă la licitație pe o anumită perioadă după ce licitația a fost lansată; de asemenea, se cere dezvăluirea unor detalii despre agenți și intermediari. Pentru a asigura transparența unui asemenea pact, este desemnat un montor independent sau este constituită o echipă de monitori, cărora li se acordă apoi dreptul de a avea acces la toate reuniunile și documentele.

15 țări din lume au aplicat un astfel de pact în cadrul contractelor majore de achiziție din apărare, printre care Croația, India, Polonia și Marea Britanie.

Inițiativa industriei de apărare din SUA

Comaniile majore din sectorul apărării din SUA au constituit Inițiativa Industriei de Apărare, în cadrul căreia fiecare parte semnatară se angajează să completeze anual un chestionar detaliat referitor la programele și practicile etice. Rezultatele acestui chestionar sunt apoi compilate și publicate într-un Raport de responsabilitate publică. Toate firmele membre ale Inițiativei au un cod de comportament, departament de etică, linii telefonice speciale dedicate denunțătorilor și programe de pregătire deontologică pentru personal.

În ceea ce privește furnizorul, industria de apărare a fost implicată, în ultimii ani, în numeroase scandaluri de corupție care au slăbit încrederea publicului în partenerii de contracte ai Armatei. O companie poate plăti pentru a fi inclusă în lista competitorilor sau pentru a reduce numărul acestora. Cei care plătesc mită în acest mod se așteaptă nu doar să câștige contractul, ci și să obțină viitoare subvenții, beneficii exclusive, iar regulamentele să fie încălcate în favoarea lor.

Adesea, de la furnizori se așteaptă să-și asume rolul principal în anihilarea oportunităților de corupție în a căror capcană ar putea să cadă.

2. Integritatea individuală

Nicio măsură îndreptată împotriva corupției conexe achizițiilor nu va funcționa dacă indivizii implicați în proces nu dau dovadă de integritate. Pentru a reduce riscurile de corupție la nivel individual, țările utilizează măsuri “dure” și măsuri “blânde”.

Măsurile dure pot fi folosite pentru criminalizarea conflictelor de interese și a dării de mită. Acestea pot să acopere perioada de achiziții actuală, dar și pe cea trecută. De exemplu, pot fi luate măsuri pentru restrângerea conflictului de interese rezultat din relația anterioară dintre oficiali guvernamentali sau ofițeri cu contractori sau potențiala angajare în sectorul privat după ieșirea la pensie din structurile guvernamentale sau din serviciul militar.

Măsurile blânde derivă, de regulă, din Codul de Conduită aplicat personalului atât de instituțiile guvernamentale cât și de furnizorii din domeniul apărării.

Caseta 5. Integritatea Individuală în Polonia

Toți ofițerii superiori și inferiori care lucrează în unități financiare sau logistice sunt obligați să completeze o declarație de avere. Formularele completate nu sunt publice și sunt apoi verificate de Poliția Militară. Cei care au participat la procese de achiziții în ultimii 3 ani ai serviciului lor militar nu au dreptul de a lucra într-o companie din domeniul apărării.

Protecția denunțătorilor se situează undeva între cele două abordări, dură și blândă, anterior menționate. Este concepută pentru a-i încuraja pe cei care au cunoștință despre comportamente corupte să sesizeze autoritățile în legătura cu acestea.

Caseta 6. Practici recomandate în protecția denunțătorilor

Norvegia a adoptat o legislație specifică pentru protecția denunțătorilor. Aceasta acordă tuturor angajaților din sectorul public și privat dreptul de a aduce în atenția autorităților comportamentele nepotrivite suspectate în organizația din care fac parte, cu condiția ca angajatul în cauză să urmeze o “procedură adecvată”. Legea interzice represaliile, înțelese ca orice tratament nefavorabil, care este o consecință sau o reacție la sesizarea transmisă de angajat. Orice manifestare de rea-voință în motivația denunțătorului nu va împiedica relatarea corectă, atât timp cât dezvăluirea servește interesul public. Un angajat care semnalează că va transmite o informare (de exemplu, fotocopiind documente sau amenințând să ia măsuri dacă practica nelegală nu încetează) este de asemenea protejat împotriva represaliilor. Dacă se produce orice formă de răzbunare împotriva denunțătorului ca urmare a dezvăluirii făcute, compensațiile acordate pot fi nelimitate.

Legea din **România** este una dintre puținele legi europene în materie care propune o definiție a termenului “denunțător”. “Denunțătorul” este un individ care dezvăluie încălcarea legii într-o instituție publică, comisă de persoane investite cu exercitarea funcției publice sau executive în aceste instituții. Această definiție trebuie citită în conjuncție cu aceea a “denunțului efectuat în interes public” care este definit ca a sesiza cu bună credință orice acțiune ce violează legea, standardele profesionale etice sau principiile bunei administrări, eficiența, eficacitatea, economia și transparența.

Regulamentele din **SUA** stabilesc programele etice, pregătirea, sesizarea și protecția denunțătorilor ca obligatorii pentru toți contractorii din apărare. Protecția acoperă toți angajații contractului care dezvăluie informații oficialilor guvernamentali cu privire la risipă sau gestionare defectuoasă, pericol la adresa sănătății sau securității publice sau încălcări ale legii în legătură cu contractele din apărare. Un angajat nu poate fi concediat, degradat sau altfel discriminat ca pedeapsă pentru a fi dezvăluit guvernului informații despre violări ale legii în cadrul unui contract. Toții contractorii au obligația să-și informeze angajații în scris cu privire la aceste drepturi federale de protecție a denunțătorului. Cerințe de sesizare similare se aplică funcționarilor publici; orice sesizare poate fi făcută prin poștă, e-mail sau telefon și poate să rămână anonimă și netrasabilă dacă persoana în cauză dorește aceasta.

3. Integritatea procesului de luare a deciziei

Regulamentele trebuie să asigure o legătură causală clară între politica de apărare și achiziții, luându-se în considerare restrângerile fiscale de ordin bugetar. Necesitățile de achiziții trebuie să fie prioritizate cu grijă în scopul de a concepe un program global de apărare cât mai coerent și echilibrat cu putință. Examinarea atentă și analiza cerințelor aflate în competiție pentru optima utilizare a banilor sunt esențiale.

Ce poate întreba un membru al Parlamentului în cele trei faze ale procesului de luare a deciziei de achiziție?

1. Faza pregătitoare

- Documente privind politici din apărare care furnizează linii directoare clare pentru modernizarea armatei sunt disponibile și publice?
- Deciziile de achiziție sunt bazate pe o analiză de risc riguroasă sau transparentă?
- Necesitățile operaționale și tehnice decurg din nevoile operaționale reale?
- Volumul din planul de achiziții este justificat de nevoi reale?
- Ce parametri cantitativi și calitativi sunt disponibili pentru evaluarea cerințelor tehnice?
- Potențialii furnizori (incluzând companiile naționale) au fost notificați cu privire la viitoarele achiziții?
- Planul de achiziții este pregătit pentru cumpărarea unor sisteme de capacitate sau doar pentru articole izolate?
- Sunt prevăzute fonduri pentru întreaga durată a proiectului? Sunt incluse costurile de mentenanță?
- Sunt prevăzute și cheltuielile neplanificate pe care le-ar putea ocaziona eventuale nevoi operaționale urgente?

2. Licitația și faza negocierii

- Este procesul de licitație competitiv? Dacă nu, procurarea din sursă unică (sau număr limitat de oferte) se justifică?
- Există criterii clare și obiective de evaluare a ofertelor?
- Compararea ofertelor venind de la diferiți furnizori se bazează pe evaluarea costurilor pe termen lung sau doar pe termen scurt?
- Documentația elaborată în scopul licitației este clară și obiectivă?
- Cum este prevenit conflictul de interese? Oficialii participanți la proces sunt în relații cu potențialii ofertanți punându-se astfel problema conflictului de interese? Au semnat cei în cauză o declarație prin care confirmă absența conflictului de interese? În caz afirmativ, în ce mod s-a efectuat verificarea?
- Se recurge la utilizarea unor “agenți” sau “intermediari” în ciclul de achiziție? Cum este asigurată integritatea acestora?

3. Faza de implementare

- Contractul de achiziție garantează drepturile Ministerului Apărării?
- Va fi contractul implementat așa cum a fost semnat?
- Amendamentele la contract vor fi puse în practică doar în situații bine definite și justificate?
- Sunt disponibile teste de calitate obiective?

Riscurile de corupție în acordurile offset

Offset-urile reprezintă un risc major de corupție chiar și în cele mai dezvoltate țări. Offset-urile sunt destinate să-i compenseze pe actorii locali pentru cumpărarea de echipament sau servicii de la un contractor străin. Frecvent sunt parte integrală a unor contracte internaționale în domeniul apărării, iar în unele țări legislația cere ca aranjamentele offset pentru contracte să fie superioare unei anumite valori.

Acordurile de offset pot include o mare varietate de activități cum ar fi coproducția, producția sub licență, asistență pentru marketing sau export, subcontractarea, pregătirea, transferul tehnologic, finanțare sau investiții străine.

Offset-urile susțin dezvoltarea industriei naționale și pot să ajute la echilibrarea balanței comerciale a unei țări. Adesea oferă guvernelor oportunitatea de a diminua opoziția producătorilor naționali și a publicului mai larg față de cheltuielile publice majore în sectorul apărării. Alegerea a ceea ce este necesar sau chiar dacă ceva este necesar poate fi influențată prin “stimulente” asigurate în cadrul clauzelor de offset.

Cheltuielile destinate apărării sunt rareori o simplă tranzacție economică. Ele capătă adesea o dimensiune politică internațională, națiunea care cumpără urmărind aprofundarea relațiilor politice cu națiunea furnizoare. Totodată, sunt destul de semnificative ca să aibă impact asupra agendei politice interne – oferta furnizorilor din apărare de a asigura investiții sau de a crea locuri de muncă ori bunuri și servicii speciale într-o anumită țară, regiune sau oraș pot să influențeze oamenii politici locali în favoarea achiziției. Acest fapt poate face ca o serie de produse, altfel neatrăgătoare, să pară atrăgătoare prin prisma factorului politic.

Caseta 7. Compensațiile în Orientul Mijlociu și Asia

Clauzele de compensații nu sunt limitate doar la investiții la sectorul de apărare al țării. Contractele de apărare ale Arabiei Saudite cu Marea Britanie au inclus compensații care obligă companiile britanice să dezvolte un complex de procesare a zahărului, o fabrică de produse farmaceutice și facilități de pregătire comercială dotate cu computere pe întreg teritoriul țării. Contractele de compensații pentru Malaezia privesc dezvoltarea sectorului educației superioare al țării prin investiții în universități, în timp ce Kuwait a utilizat compensațiile în dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din sectorul civil.

Guvernele utilizează deseori “multiplicatori” în offset-uri ca o măsură de a încuraja investițiile în domeniile prioritare. De exemplu, dacă valoarea unui multiplicator este stabilită la 3, înseamnă că o companie străină poate solicita împrumuturi de până la investiția de offset inițială înmulțită cu 3. Astfel, dacă Ministerul Apărării solicită urgent o tehnologie specifică pentru producția de armuri de tanc, un multiplicator de 4 poate fi aplicat în acea tehnologie. Aceasta ar acorda unui vânzător care furnizează tehnologie în valoare de 20 de milioane USD un împrumut de offset care se ridică la 80 de milioane USD. Totuși, s-a constatat că asemenea clauze pot fi folosite de vânzătorii pentru a minimiza investiția reală de offset într-o țară. De exemplu, un contractor major american

din domeniul apărării a avut nevoie de doar 1 miliard USD pentru a-și îndeplini obligațiile contractuale într-una dintre piețele sale din Golful Persic, deși beneficiase de 10 miliarde în obligații nominale, aceasta făcându-se prin utilizarea multiplicatorilor. Un alt exemplu vine din Africa de Sud, unde un furnizor suedez din sectorul apărării a primit peste 200 de milioane USD în împrumut offset și a cheltuit doar 3 milioane USD renovând piscine în Portul Elizabeth și promovând orasul în rândul turiștilor suedezi.

Pentru a preveni folosirea defectuoasă a multiplicatorilor în vederea reducerii sau direcționării greșite a obligațiilor din offset, multe țări fixează limite sau condiții privind valoarea multiplicatorilor. În India, 3 este multiplicatorul maxim permis și doar atunci când o companie străină furnizează anumite tehnologii stabilite fără nicio restricție a volumului de producție și vânzări, incluzând exporturile.

Tabel 3. Politici de offset

Țara	Valoarea minimă a contractului pt. offset	Ratele minime de offset	Multiplicatori
Austria	EUR 726,000	100%	până la 10x
Belgia	EUR 11 milioane	100%	nespecificat
Bulgaria	EUR 5 milioane	110%	1x până la 3x
Republica Cehă	CZK 500 milioane	100%	nici unul
Danemarca	DKK 25 milioane	100%	nespecificat
Grecia	EUR 10 milioane	80% - 120%	1x - 10x
Ungaria	EUR 3.5 milioane	100%	până la - 15x
Lituania	EUR 1.5 milioane	100%	1x - 5x
Olanda	EUR 5 milioane	100%	1x - 5x
Norvegia	EUR 5.5 milioane	100%	1x - 5x
Polonia	EUR 5 milioane	100%	2x - 5x
România	EUR 3 milioane	80%	până la 5x
Slovenia	EUR 500,000	100%	1x to 7x
Suedia	EUR 10 milioane	100%	-
Elveția	CHF 15 milioane	100%	2x - 3x

Utilizarea offset-urilor a crescut substanțial în ultima perioadă, întrucât furnizorii au înțeles greutatea unor asemenea clauze în influențarea contractelor de achiziții. Valoarea medie a aranjamentelor de offset reprezenta 49% din valoarea contractelor de achiziții în 1995, ridicându-se la 103% în 2005. De exemplu, Lockheed Martin, unul dintre cei mai mari contractori din apărare, deține 19 miliarde USD în obligații offset în 12 țări.

Aranjamentele de offset sunt adesea angajamente care nu sunt finalizate până la atribuirea contractului. Implementarea lor integrală poate să se întindă pe parcursul mai multor ani. Dată fiind perioada îndelungată de derulare și scăderea concomitentă a controlului din partea mediului politic și a mass-media, se creează premisele favorabile unor afaceri opace și recompensării cu favoruri a celor care au ajutat la încheierea contractului.

Ce poate face un membru al Parlamentului în privința offset-urilor?

- Există o strategie națională care stabilește scopurile offset-urilor?
- Ce agenții guvernamentale sunt implicate în relație cu offset-urile?
- Negocierile pentru offset sunt inițiate înainte sau după acordarea contractului?
- Sunt stabilite niște standarde privind limitele și performanțele contractelor de offset – și de asemenea penalități pentru nerespectarea lor?
- Multiplicatorii sunt în conformitate cu prioritățile din domeniul apărării și economiei naționale?
- Cine beneficiază de politica de offset a țării: sectoare specifice, companii sau indivizi?
- Sunt multiplicatorii plasați la un nivel mult mai înalt într-unul sau mai multe sectoare decât în altele? Va fi aceasta o oportunitate oferită vânzătorilor de a reduce cheltuielile de offset într-o țară?
- Există un proces de audit sau cerințe în sensul depunerii tuturor eforturilor necesare în ceea ce-i privește pe vânzătorii?
- Există un Cod de conduită de partea Ministerului Apărării și a vânzătorilor destinat specific offset-urilor?
- În ce stadiu pot vânzătorii străini să solicite credite offset în schimbul transferului de tehnologie și echipament?
- Ministrul Apărării a solicitat vânzătorului să stabilească criterii de performanță care se vor reflecta în bilanț? (Asemenea obligațiuni care scad în timp până la îndeplinirea obligațiilor contractuale pot să promoveze transparența și să prevină corupția).

Riscurile de corupție în cadrul unui proces de conversie

Controlul parlamentar și public în domeniul apărării este deseori direcționat către achiziția de noi sisteme de armament sau proiecte de construcție, în special în cadrul unor contracte costisitoare. Totuși, chiar și achiziții mai banale pot să ascundă oportunități pentru corupție, cum ar fi, de exemplu, vânzarea sistemului de armament disponibilizat, a echipamentului sau a infrastructurii. Sunt mai multe componente ale programelor de conversie în apărare ce pot să ridice probleme de integritate: de exemplu, conversia bazelor militare și a facilităților, dispunerea distrugerii surplusului de echipament militar-armament sau stocuri - sau restructurarea industriilor militare.

Armata este, în multe țări, un mare deținător de proprietăți, infrastructură, facilități industriale și echipament în surplus. Interesele comerciale pot să considere bunurile armatei ca fiind foarte atrăgătoare. Spre exemplu, companii private pot încerca să influențeze procesul de luare a deciziilor astfel încât bunuri de valoa-

re să fie clasificate ca “necesare” pentru nevoi viitoare ale apărării, sau evaluate sub prețul pieței înainte de a fi vândute sau schimbate. Vânzarea sau schimbul unor astfel de bunuri ale armatei prezintă un risc de corupție chiar mai ridicat decât cel din cazul achizițiilor.

Pe de altă parte, ministerele apărării sunt deseori supuse la o intensă presiune publică și lobby (legal sau ilegal) din partea unor state, orașe, localități sau interese de afaceri specifice pentru a împiedica închiderea bazelor sau transferul proprietăților ce pot conduce la pierderea unor venituri sau locuri de muncă, chiar și în cazurile în care acele bunuri sau activități nu mai sunt necesare securității naționale și devin o risipă din bugetul apărării.

Externalizarea unor servicii specifice, cum ar fi asigurarea securității spațiilor de depozitare, distrugerea sistemului de armament excesiv, a echipamentelor și munițiilor pot conduce la manipulări ale contractelor și licitațiilor sau la negocieri cu o singură companie. Ambele părți pot avea interesul de a prelungi contractul cât mai mult cu putință, întârziind astfel distrugerea surplusurilor. Ca și în cazul altor contracte din apărare, riscurile de corupție scad odată cu implementarea unor licitații deschise și transparente și a unor proceduri competitive cu cerințe clar formulate.

Ce poate să facă un membru al Parlamentului în legătură cu conversia din armată?

- Ministerul Apărării are un plan sau o strategie oficială pe termen lung privind conversia, externalizarea și privatizările?
- Cum afectează aceasta cerințele operaționale prezente și viitoare ale sectorului de apărare și securitate?
- Există reguli clare privind conflictul de interese pentru personalul din sfera guvernamentală și non-guvernamentală implicat în proces?
- Există un cod de conduită pentru firmele și indivizii implicați în tranzacțiile de achiziție?
- Personalul implicat în negocieri a fost verificat? Sunt obligate persoanele, la intervale regulate, să-și declare public veniturile, posesiunile și orice conflict de interese?
- Există un mecanism prin care indivizii implicați în proces pot să raporteze suspiciuni sau cunoștința unor comportamente corupte, în cadrul protecției denunțătorului?

În unele țări, instituția de apărare este un actor economic, folosindu-și resursele (personal și posesiuni) în activități generatoare de profit în scopul producerii de venituri pentru militari, independent de bugetul de stat. Riscurile ce decurg din astfel de situații se împart în două categorii. În primul rând, profesionalismul forțelor armate poate fi compromis dacă resursele și personalul sunt direcționate către sectorul privat. Pe parcursul acestui proces, militarii pot deveni mai interesați să obțină profit decât să asigure securitatea statului și cetățenilor. În al doilea rând, acest fapt poate reduce responsabilitatea forțelor armate. Având posibilitatea de a se finanța independent, militarii se pot distanța de controlul civil, ceea ce poate să genereze riscuri la adresa rolului său mai larg în cadrul societății.

Cine sunt actorii care au un rol în asigurarea integrității?

Parlamentul are un rol cheie în reducerea corupției. Parlamentul trebuie să asigure o fundație legală solidă pentru derularea activităților din apărare și securitate. Legea trebuie să fie prescriptivă, să impună transparența și să fie prohibitivă, să definească acțiunile ilegale și să ceară responsabilitate. Parlamentul trebuie, de asemenea, să asigure transparență și responsabilitate în stabilirea bugetului și a achizițiilor din sectorul apărării, prin dezbateri anuale și aprobarea bugetelor pentru apărare, întrebări și interpelări frecvente, comisii de anchetă și monitorizare a activităților curente ale comisiilor de buget și apărare.

Caseta 8. Practici recomandate în controlul parlamentar

Olanda: Orice decizie de achiziție ce depășește 25 de milioane de Euro trebuie să treacă prin Parlament. Parlamentul poate nu doar să se opună sau să amendeze decizia finală de achiziție, poate chiar să influențeze decizia în orice fază a procesului de achiziție. În cazul proiectelor mai mari de 100 de milioane de Euro este necesară o informare și mai frecventă și mai detaliată a Parlamentului.

Bulgaria: În 2009, Ministerul Apărării a propus amendamente la Legea privind apărarea și forțele armate, care îi limitează autoritatea în achizițiile din domeniul apărării. Potrivit acestor amendamente, Ministerul poate să decidă asupra achizițiilor de până la 25 de milioane de Euro, însă pentru achiziții între 25 și 50 de milioane de Euro, Ministerul are nevoie de aprobarea prealabilă a Cabinetului, iar pentru achiziții mai mari de 50 de milioane de Euro, Cabinetul are nevoie de aprobarea prealabilă a Parlamentului.

Germania și Polonia: Contractele de achiziții importante trebuie să fie supuse aprobării comisiei parlamentare de apărare, pentru contracte superioare sumei de 25 de milioane de Euro în Germania și 28 de milioane de Euro în Polonia.

Controlul bugetului apărării este exercitat în principal prin intermediul comisiilor parlamentare de apărare și securitate. Acestea trebuie să aibă autoritatea, capacitatea și voința de a:

- Examina în detaliu bugetul anual al apărării;
- Organiza audieri sau anchete stabilind ce miniștri, funcționari de rang înalt sau oficiali militari pot fi convocați să răspundă la interpelări;
- Solicita documente și rapoarte din partea conducerii;
- Examina rapoarte privind cheltuielile bugetare și solicita autorităților competente să efectueze verificări de audit;
- Examina petiții și reclamații ale personalului militar și ale cetățenilor;
- Vizita și inspecta baze militare și alte locații, inclusiv trupele staționate în străinătate.

Instrumentele investigative sunt importante, însă cele mai bune metode de a lupta împotriva corupției sunt procedurile clare și transparente, executate de personal calificat și motivat, capabil de analize temeinice. De asemenea, angajarea aliaților din mass-media, societatea civilă și mediul academic sunt importante

întrucât aceștia pot să furnizeze acces la surse alternative de informații și propuneri de politici.

De la Ministerul Apărării se așteaptă în mod firesc să preia conducerea în combaterea corupției în sectorul apărării. Pentru a putea îndeplini acest rol, trebuie să existe mecanisme interne de control eficiente, sprijinite de un mandat propice prevenirii și aplicării, precum și de sancțiuni administrative aplicabile în vederea corectării practicilor greșite.

În plus, Ministerul trebuie să se asigure că următoarele norme și structuri sunt puse în practică:

- claritate și transparență în obiectivele de apărare - roluri, misiuni și sarcini ale forțelor armate;
- planuri și decizii privind alocarea resurselor în legătură cu randamentul apărării definit de politicile pe cel puțin termen mediu (5 ani);
- un sistem centralizat de management al personalului, cu promovări, transferuri și numiri importante supuse controlului unui organism superior format din funcționari și civili;
- control și verificare atentă a achizițiilor, mentenanței și contractelor de servicii;
- pregătirea personalului civil profesionist din cadrul Ministerului Apărării în management și administrare publică specifică;
- mecanisme pentru identificarea și prevenirea conflictului de interese;
- măsuri pentru protecția personalului de rang inferior împotriva presiunii de a intra în cercul corupției, când o parte a câștigurilor acestuia ar fi acaparată de oficiali cu rang superior.

Scopul principal al conducerii este să pună bazele unui mediu de lucru în care corupția să nu fie privită de cei implicați ca un act necesar, fie ea izvorâtă din nevoi personale sau ca o rezultată a culturii organizaționale. Îmbunătățirea capacităților și profesionalismului instituțiilor de apărare ar trebui să-i conducă pe oficialii din sectorul de apărare să-și îndeplinească misiunea în mod eficient în absența corupției.

Caseta 9. Instituții specializate în combaterea corupției

În **Sierra Leone**, Comisia Anticorupție a făcut pași hotărâți pentru a combate corupția în achiziții și pentru a proteja denunțatorii. Orice încălcare a codului de conduită de către un oficial guvernamental este urmată de acțiuni disciplinare. O nouă lege anticorupție a extins lista infracțiunilor de corupție de la 9 la 22. S-au introdus, de asemenea, praguri minime de pedeapsă, pentru a se avea certitudinea că toți delincvenții vor fi pedepsiți corespunzător. În locul proceselor cu jurați se preferă acum procesele desfășurate în prezența unui judecător, după ce s-a constatat că era mai ușor să fie mituit sau influențat un grup de 12 civili decât un singur judecător. Denunțatorii sunt protejați conform legii, li s-a pus la dispoziție o linie telefonică de tip "hotline" și au dreptul să primească 10% din banii recuperați de la autorii actelor de corupție ca rezultat al succesului sesizării, urmării penale și condamnării.

Instituția Avocatului Poporului nu este întotdeauna un instrument din linia întâi în combaterea corupției. Totuși, dacă este structurată în mod corespunzător, sprijinită de o voință politică puternică și dotată cu personal profesionist și motivat, poate să joace un rol important în implementarea unei strategii naționale pentru prevenirea și eradicarea corupției.

Instituția Avocatului Poporului are o varietate de instrumente pentru a interveni în chestiunile de integritate în apărare: investigații, rapoarte, discursuri publice, rapoarte către parlament, întâlniri cu persoane cu funcții înalte în structuri guvernamentale. Rolul acesteia are următoarele valori și capacități:

- Toți actorii din instituția militară trebuie să aibă dreptul să comunice cu Avocatul Poporului în legătură cu orice problemă creată de decizii luate sau în indeplinirea activităților de către forțele armate; în plus, orice persoană privată trebuie să aibă dreptul să apeleze la biroul Avocatului Poporului în chestiuni de apărare și securitate;
- Grație independenței instituției Avocatului Poporului față de ierarhia superioară, poate să constituie un canal de comunicare alternativ în situația în care cineva crede sau are cunoștință de existența unui act de corupție;
- O instituție a Avocatului Poporului activă și accesibilă oferă oportunități de a trata cazuri de corupție minore, de obicei rămase nesancționate din punct de vedere judiciar, administrativ sau militar;
- Posibilitatea de a examina sistematic și la discreție orice proces de luare a deciziilor din apărare, le reamintește permanent celor din instituție că munca lor este monitorizată din ambele sensuri, dinăuntru și din afară, în orice etapă;
- Accesul facil al instituției Avocatului Poporului la documente clasificate și în diverse clădiri sau spații poate să prevină un potențial interes de a falsifica documente, probe și proceduri care ar facilita actele de corupție;
- Capacitatea instituției Avocatului Poporului de a-și face publică activitatea și de a cita nume ale oficialilor politici, militari sau civili implicați în corupție este o descurajare în lumina protejării carierei și onoarei.

Societatea civilă și mass-media au un rol indispensabil în reducerea corupției. Membrii acestora pot să se alăture guvernelor, parlamentelor și publicului în cinci moduri principale:

- Educația publică și sensibilizarea – alertând publicul și arătându-i acestuia consecințele nefaste ale corupției; mobilizând și atrăgând sprijin pentru inițiative de construire a integrității;
- Acționând ca un catalizator și un intermediar în scopul schimbării și al dialogului;
- Punând la dispoziție expertiză și cunoștințe;
- Elaborând studii, cercetări și opțiuni de politici posibile;
- Monitorizând practicile și acționând ca un gardian al politiciilor de implementare.

Caseta10. Experiența societății civile în analiza bugetului

Din 2001, **Red de Seguridad y Defensa en América Latina** (RESDAL), o organizație non-guvernamentală din America Latină, compusă din 300 de persoane provenite din medii academice și practicieni, a lucrat mult pe tema bugetelor de securitate.

RESDAL a dezvoltat o metodologie care analizează procesul de luare a deciziilor circumscris bugetelor de apărare. Aceasta combină un cadru al politicilor de apărare, dispozițiile legale naționale, rolul segmentului executiv și legislativ, controale interne și externe și acțiunile actorilor din societatea civilă. Această metodologie a fost deja aplicată bugetelor naționale de apărare din Argentina, Bolivia, Brazilia, Chile, Columbia, Ecuador, Guatemala, Honduras, Mexic, Nicaragua, Paraguay, Peru și Venezuela.

Atlasul comparativ al apărării în America Latină prezintă analiza bugetului apărării în șaisprezece țări din America Latină. Acesta compară cifre rezultate dintr-o metodologie comparativă, reprezentând prima sursă de date regională. Atlasul este disponibil online accesând linkul următor <http://www.resdal.org/>

Rolul mass-media în asigurarea integrității este în principal legat de dezvăluirea comportamentelor greșite și nelegale. Presa independentă este un instrument al bunei guvernări, prin eforturile sale de a prezenta informații precise, echilibrate și prompte în legătură cu subiecte de interes public, ajutându-i pe cetățeni să ia decizii bine documentate în privința chestiunilor de actualitate.

În ansamblu, lupta împotriva corupției prin utilizarea unei strategii multiple ce combină reforme de natura politică, socială și economică cu o serie de diverse instituții are un potențial mai mare de reușită decât măsurile anticorupție limitate la o singură zonă.

Care sunt normele și cele mai bune practici internaționale pentru asigurarea integrității în apărare?

La nivel european există inițiative menite să promoveze licitarea deschisă și competitivă prin intermediul **European Bulletin Board** (EBB) privind **Oportunități de Contracte în Apărare** elaborat de **Agencia Europeană pentru Apărare**. Această platformă nu numai că furnizează oportunități pentru cooperarea interguvernamentală și achiziții transparente în apărare, ci oferă și o serie de coduri detaliate, reguli și proceduri destinate stabilirii unor norme și celor mai bune practici între statele membre.

Inițiativa NATO de asigurare a integrității a fost creată în urma discuțiilor între NATO și Transparency International cu scopul de a susține eforturile internaționale mai largi de reducere a riscurilor de corupție. Inițiativa este deschisă atât tuturor aliaților și partenerilor NATO din sfera euro-atlantică, Mediterana și zona Golfului, cât și altor state din lume, inclusiv Afganistan. Participarea se face pe bază de voluntariat, iar implementarea

Inițiativei este o responsabilitate națională – asumarea la nivel național și angajamentul fiind condiții prealabile necesare. Activitățile își propun să elaboreze cunoștințe practice pentru a sprijini națiunile să-și îndeplinească obligațiile ce decurg din tratatele cu ONU, OECD și alte organizații. Aceste activități includ: instrumente de autoevaluare a integrității, programe de pregătire adaptate, seminarii, mese rotunde, publicarea liniilor directe și a celor mai bune practici, studii și analize. Implicarea membrilor Parlamentului, a personalului parlamentar și a societății civile este binevenită.

Ce acțiuni poate să inițieze un membru al Parlamentului pentru a stimula integritatea în apărare?

- Să facă din integritatea în apărare un subiect important în discursul politic și în activitatea legislativă;
- Să ceară o analiză temeinică a gradului de corupție și a chestiunilor de integritate, ideal de la mai multe instituții diverse: ministere, biroul național de audit, cercetători independenți;
- Să elaboreze un plan de acțiune pentru integritatea în apărare;
- Să stabilească standarde clare ale conduitei profesionale destinate oficialilor de stat și angajaților companiilor private; să solicite pregătirea personalului și un sistem de monitorizare a modului de implementare a standardelor de integritate;
- Să amendeze legile astfel încât să fie introduse sancțiuni pentru corupție eficiente, proporționale și disuasive;
- Să facă uz de entități independente ca să monitorizeze achizițiile publice, de exemplu birouri naționale de audit sau organizații din societatea civilă.

Procesul miniștrilor apărării din sud-estul Europei (SEDM) a fost pregătit de NATO împreună cu Bulgaria ca națiune conducătoare, ca urmare a eforturilor de reformă susținute și reușite din Bulgaria. Statele participante la Programul adaptat de construire a integrității din cadrul SEDM includ Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, FRI Macedonia, Muntenegru, România, Serbia și Slovenia. Procesul rămâne deschis atât altor națiuni SEDM, cât și observatorilor. În 2014, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Croația și Ucraina au finalizat autoevaluarea de asigurare a integrității inter pares (Peer Review).

Convenția Penală a Consiliului Europei privind corupția acoperă, deopotrivă, mita activă și pasivă a oficialilor naționali și străini, parlamentari, membri ai adunărilor parlamentare, funcționari publici, judecători și oficiali de la tribunale internaționale, arbitri și jurați.

Ce resurse independente sunt disponibile în ceea ce privește standardele și practicile referitoare la integritatea în apărare?

Standarde internaționale acceptate pentru asigurarea transparenței bugetului și instrumente în scopul întreținerii responsabilității în cheltuielile din apărare sunt disponibile din diverse resurse.

Asigurarea integrității și reducerea corupției în domeniul apărării. Un compendiu de bune practici – este o introducere cuprinzătoare în concepte, politici și abordări strategice asupra riscurilor de corupție în apărare. Volumul trece în revistă riscuri de corupție și vulnerabilități, discutând rolul diverșilor actori naționali în lupta împotriva corupției și ameliorarea transparenței în apărare. Publicat de DCAF în 2010, compendiumul este disponibil on-line în 12 limbi.

<http://dcaf.ch/Publications/Building-Integrity-and-Reducing-Corruption-in-Defence>

Indexul anticorupție în companiile de apărare a fost lansat în Octombrie 2012 de către Transparency International; furnizează o analiză a ceea ce fac (sau eșuează în a face) 129 cele mai mari companii din domeniul apărării din lume pentru a preveni corupția.

<http://companies.defenceindex.org/>

Indexul guvernamental de luptă împotriva corupției în apărare publicat de Transparency International în Marea Britanie în 2013 este prima analiză globală a riscurilor de corupție în instituțiile de apărare din toată lumea. Acesta analizează măsurile luate pentru reducerea corupției în 82 de țări și arată, prin cazuri detaliate și studii, cum parlamentele pot să-și îmbunătățească controlul asupra sectorului apărării.

<http://government.defenceindex.org/>

Codul FMI privind bunele practici privind transparența fiscală identifică principiile și practicile pentru a ajuta guvernele în furnizarea unei imagini clare a structurii și finanțelor guvernului. **Manualul FMI privind transparența fiscală** pune la dispoziție un ghid pentru implementarea Codului și explică practicile descrise în detaliu.

<http://www.imf.org/external/np/fad/trans/code.htm>

<http://www.imf.org/external/np/fad/trans/manual.htm>

Procesul de autoevaluare a integrității este elaborat de Planul de acțiune al parteneriatului NATO în construcția instituțiilor de apărare. Permite țărilor să evalueze soliditatea sistemelor lor de integritate în apărare, pe baza a două elemente: un chestionar de completat de către fiecare țară și o vizită consecutivă a unei echipe NATO inter pares la fața locului, care reunește reprezentanți ai țării în cauză în vederea discuțiilor bazate pe răspunsurile la chestionar.

http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/1402_BI-Self-Assess-Quest_en.pdf

Balanța militară este publicată de Institutul internațional pentru studii strategice (IISS) ca o evaluare anuală a capacităților militare și economiei în domeniul apărării în 170 de țări din toată lumea. Pune la dispoziție informații actualizate despre bugetul apărării, volumul total al achizițiilor, echipamentelor deținute și desfășurării militarilor.

<http://www.iiss.org/en/publications/military-s-balance>

Planul de acțiune al parteneriatului NATO în construcția instituțiilor de apărare exprimă angajamentul aliaților și al partenerilor de a elabora proceduri eficiente și transparente de ordin financiar, de planificare și alocare a resurselor în sectorul apărării și, de asemenea, de a dezvolta un management eficient, transparent și viabil din punct de vedere economic în privința cheltuielilor militare, ținându-se cont de accesibilitatea și auto-susținerea macro-economică.

<http://www.nato.int/docu/basicxt/b040607e.htm>

Cele mai bune practici ale OECD pentru transparența bugetară reprezintă o colecție de bune practici rezultate din experiențele țărilor membre, organizate în jurul următoarelor teme: rapoarte bugetare; dezvăluiri specifice; integritate, control și responsabilitate.

<http://www.oecd.org/dataoecd/13/13/33657560.pdf>

Codul de conduită al OSCE în aspecte politico-militare ale securității, adoptat în 1994, recomandă ca alocările destinate apărării să nu dreneze resursele disponibile pentru dezvoltarea globală a unei economii. Face apel la aprobarea legislativă a cheltuielilor militare, la transparență și la accesul publicului la informații referitoare la forțele armate.

http://osce.org/documents/sg/1994/12/702_en.pdf

Baza de date a Institutului internațional pentru studierea păcii din Stockholm (SIPRI) pune la dispoziție informații despre resurse destinate forțelor armate din diferite țări. Tendințe în cheltuielile militare, producția de arme și transferuri sunt prezentate într-o publicație anuală a SIPRI tradusă în mai multe limbi.

<http://www.sipri.org/about/organization/researchprog/milap>

Raportul Națiunilor Unite privind cheltuielile militare promovează în toată lumea transparența și reducerile tacite în cheltuielile militare. ONU a introdus un raport standardizat anual conținând cheltuielile militare din 1981, urmat de linii directoare și recomandări pentru o informare obiectivă în chestiunile militare, inclusiv transparența în cheltuielile militare.

<http://www.un.org/disarmament/convarms/Milex/>

DCAF

a centre for security,
development and
the rule of law

Centrul pentru controlul democratic al forțelor armate din Geneva (DCAF) promovează buna guvernare și reforma în sectorul de securitate. Centrul efectuează studii privind bunele practici, încurajează dezvoltarea unor norme corespunzătoare la nivel național și internațional, face recomandări de politici și oferă țărilor consiliere și programe de asistență. Partenerii DCAF includ guverne, parlamente, societatea civilă, organizații internaționale și o serie de servicii din sectorul de securitate incluzând armata, poliția, magistrați, servicii de informații și de pază a frontierelor.

Mai multe detalii sunt disponibile pe www.dcaf.ch